

SLOVENŠČINA
(ZBIR TEM ZA POKLICNO MATURO)

KNJIŽEVNOST

PISNI DEL IZPITA

Poljubno umetnostno besedilo:

- književne prvine, npr.: zvrst/vrsta, tema motiv, književna oseba, književno dogajanje, književni prostor, književni čas.

USTNI DEL IZPITA

- Antična književnost (Časovna umestitev.)
Homer: Odiseja ali Iliada (Mit o trojanski vojni, ep, epsko.)
Sofoklej: Kralj Ojdip ali Antigona (Tebanski mit. Antično gledališče. Tragedija, tragično.)
- Biblija (Nastanek, sestava, kulturni in literarni pomen Biblije.)
Prilika o izgubljenem sinu (Prilika.)
- Srednji vek
Brižinski spomeniki (Vsebina in pomen.)
- Renesansa (Zgodovinske in kulturnozgodovinske značilnosti časa. Renesančno gledališče.)
Shakespeare: Romeo in Julija (Zgradba drame – prostor, čas, osebe.)
- Reformacija, protireformacija in barok na Slovenskem (Zgodovinske in kulturne okoliščine. Literarni in nacionalnokulturni pomen.)
Trubar: Proti zidavi cerkva (Protestantske ideje v besedilu.)
Ljudsko slovstvo (Značilnosti. Zvrsti in vrste. Pomen ljudske tradicije.)
Od lepe Vide ali Zeleni Jurij (Motiv in pesniški slog.)
- Razsvetljenstvo na Slovenskem (Razsvetljenske ideje. Pomen za slovensko nacionalno identiteto.)
Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi (Začetki slovenskega gledališča. Komedija. Vrsta komike.)
- Evropska romantika (Značilnosti literarne smeri, predstavniki, družbeni in kulturnozgodovinski okvir. Pripovedništvo, lirika.)

Puškin: Jevgenij Onjegin (Roman v verzih; odvečni človek.)

- Romantika na Slovenskem (Značilnosti obdobja, družbeni in kulturnozgodovinski okvir; predstavniki kulturnega življenja; pesništvo.)
Prešeren: Sonetni venec (1., 7., 8., 15. sonet). (Zgradba sonetnega venca. Motivna in tematska analiza. Magistrale in akrostih.)
Prešeren: Zdravljica (Narodna in politična ideja.)
Prešeren: Krst pri Savici (Zgradba pesnitve, tercina, stanca. Teme in ideje.)

- Evropski realizem in naturalizem (Družbeni in kulturnozgodovinski okvir; predstavniki. Pripovedništvo, dramatika.)
Flaubert: Gospa Bovary (Snov, zgodba, čas, prostor.)
Dostojevski: Zločin in kazen (Psihološki realizem; oznaka glavne osebe. Kraj in čas dogajanja.)
Zola: Beznica (Naturalizem v pripovedništvu.)
Ibsen: Nora ali Strahovi (Tezna drama, analitična tehnika.)

- Med romantiko in realizmom na Slovenskem (Značilnosti obdobja. Družbeni in literarnozgodovinski okvir; predstavniki, smeri in programi.)
Jenko: Tilka ali Jurčič: Telečja pečenka (Začetki slovenske novele. Značajevka/obraz.)
Kersnik: Jara gospoda ali Agitator (Teme, motivi, književne osebe, slog. Zgodba. Pripovedovalec.)
Tavčar: Visoška kronika (Zgodovinski roman. Zgodba. Pripovedovalec.)
ali Cvetje v jeseni (Okvirna pripoved, motivi in teme. Ideje.) ali
Jenko: Obrazi (uvodni, V., VII., X.). (Pesništvo med romantiko in realizmom; motivi, ideje. Oblikovna analiza (verz, kitica). Vloga podobe v Obrazih.)
Gregorčič: Njega ni (Povezava med ljudsko in umetno liriko.)
Aškerc: Mejnik (Balada; epske in dramske prvine, monolog, dialog.)

- Evropska nova romantika /moderna (Zgodovinski okvir, literarne smeri in predstavniki. Motivi, ideje, estetika.)
Wilde: Saloma (Poetična drama, motivi, snov.)

- Nova romantika/moderna na Slovenskem (Družbeni in kulturnozgodovinski okvir, predstavniki in sopotniki, smeri.)
Kette: Na trgu (Tema, podoknica; zvočni učinki, personifikacija. Motivi, oblika, zgradba pesmi; metaforika.)
Cankar: Martin Kačur/Na klancu (Tema, ideja, osebe, zgradba, simbolika.)
Cankar: Hlapci (Tematika in idejna analiza. Tragičnost.)
Cankar: Podobe iz sanj; Kostanj posebne sorte (Črtica; simbolika. Motiv, ideja.)
Župančič: Duma ali Z vlakom (Motivi in teme, jezik in slog.)

- Svetovna književnost pred 2. svetovno vojno (Nove književne smeri v 20. stoletju.)

Kafka: Preobrazba (Tematika, groteska.)

- Slovenska književnost pred 2. svetovno vojno (Družbeni in kulturnozgodovinski okvir. Literarne smeri, predstavniki, zvrsti.)

Kosovel: Ekstaza smrti (Ekspressionizem; ideje in slog.)

Kosovel: Kons 5 ali Pesem št. X (Konstruktivizem.)

Grum: Dogodek v mestu Gogi (Dramska tehnika. Ekspressionistične prvine. Groteskne prvine.)

Pregelj: Matkova Tina (Ekspressionistične prvine.)

Prežihov Voranc: Samorastniki ali Boj na požiralniku (Socialni realizem. Motivi, sporočilo, slog.)

Kranjec: Režonja na svojem (Socialni realizem. Motivi, sporočilo, slog.)

Kajuh: Bosa pojdiva (Lirika upora. Ponavljanje, kontrast.)

- Smeri v slovenski književnosti po 2. svetovni vojni (Značilnosti literarnih smeri. Povezave s predvojno književnostjo.)

- PESNIŠTVO (Intimizem v povojni poeziji.)

Menart: Croquis ali Celuloidni pajac ali Podeželski plakat (Analiza jezika in stila.)

Pavček: Še enkrat glagoli ali Pesem o zvezdah ali Krakar: Iskalci biserov (Bivanjska tematika. Jezik in slog.)

Kovič: Južni otok (Tema, oblika.)

Zajc: Črni deček (Absurd v sodobni poeziji. Verz.)

Strniša: Večerna pravljica (Groteskne prvine v liriki.)

S. Makarovič: Zeleni Jurij (Aktualizacija ljudske motivike.)

- PRIPOVEDNIŠTVO

Ciril Kosmač: Tantadruj ((Motivno-tematske in slogovne prvine.

Osebe, tema; realistične, fantastične prvine; slog – barve in zvočnost.)

Zupan: Menuet za kitaro (Vojni roman, modernistični pripovedni postopki.)

Kovačič: Resničnost (Motivika. Tematika, slog.)

- DRAMATIKA (Moderna tematska in dramaturška iskanja.)

Jančar: Veliki briljantni valček (Moderna groteskna drama.)

J E Z I K

PISNI IN USTNI DEL IZPITA

Besedilne vrste :

- uradno vabilo, zahvala, opravičilo, izjava, prošnja, potrdilo, pooblastilo,
- javno vabilo, zahvala, pismo,
- obvestilo, poročilo, novica,
- predstavitev osebe, kraja, naprave, postopka,
- intervju, reportaža, komentar,
- poljudnoznanstveni članek,
- strokovno poročilo (delovni dnevnik),
- besedilo ekonomske in politične propagande,
- življenjepis,
- zapisnik.

Dijak razčlenjuje brano besedilo tako, da:

- prepozna namen, temo (morebitne podteme) in bistvene podatke besedila ter razmerje med njimi;
- ugotovi okoliščine nastanka besedila;
- ugotovi besedilno vrsto po merilih za razvrščanje glede na
  - praktični namen,
  - prenosnik,
  - spodbujanje naslovnika k odzivu,
  - razodevanje sporočevalca,
  - izbran krog naslovnikov,
  - družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom,
  - družbeno vlogo sporočevalca (zasebnik, uradnik, publicist, strokovnjak)
  - sporočilni namen
  - slogovni postopek (način razvijanja teme);
- ugotovi vlogo nebesednih spremljevalcev pisanja oz. govorjenja;
- ugotovi pomensko, slovnično in aktualnostno povezanost povedi med seboj ter prepozna, kako je izražena;
- enostavčne povedi združuje v zloženo poved;
- pretvori premi govor v odvisnega in obratno;
- ugotovi število povedi v delu besedila, določi število stavkov v izbrani povedi;
- prepozna stavčno sestavo povedi;
- pretvori odvisnike v navadne stavčne člene in obratno;
- ugotovi stavčne člene in njihove dele v enostavčni povedi;
- poišče slogovno zaznamovani besedni red;
- poišče prevzeto besedo (sposojenko, tujko, citatno besedo) in jo zamenja z domačo ustreznico;
- poišče eno- in večpomenke;
- poišče nadpomenke, sopomenke, protipomenke, podpomenke in blizuzvočnice;
- ugotovi pravilnost zapisa lastnega/občnega imena;
- določi besede iste besedne družine in jim določi koren;
- določi tvorjenost, tvorjenkam pa besedotvorne morfeme in približno skladenjsko podstavo;
- pretvori besedne zveze v tvorjenke;
- izpiše stalne besedne zveze (frazeme) in jih zamenja s prostimi besednimi zvezami;
- izpiše slogovno zaznamovane besede in navede slogovno nezaznamovane ustreznice;

- pravopisno uredi besedilo (velika začetnica, ločila, pisanje skupaj/narazen, deljenje);
- določi izgovor zapisane besede;
- besedi določi besedno vrsto in temeljne oblikovne lastnosti;
- prepozna besedo določene besedne vrste in obliko besede;
- postavi besedo v določeno obliko;
- znajde se v slovarskem sestavku SSKJ in v terminološkem slovarju;
- vrednoti ustreznost, razumljivost, učinkovitost in jezikovno pravilnost besedila.

PISNI DEL IZPITA

Tvori besedilo dane besedilne vrste:

- uradno vabilo,
- zahvalo, opravičilo,
- prošnjo, prijavo, pritožbo,
- potrdilo, pooblastilo,
- obvestilo, poročilo,
- predstavitev osebe, kraja, naprave, postopka,
- življenjepis.